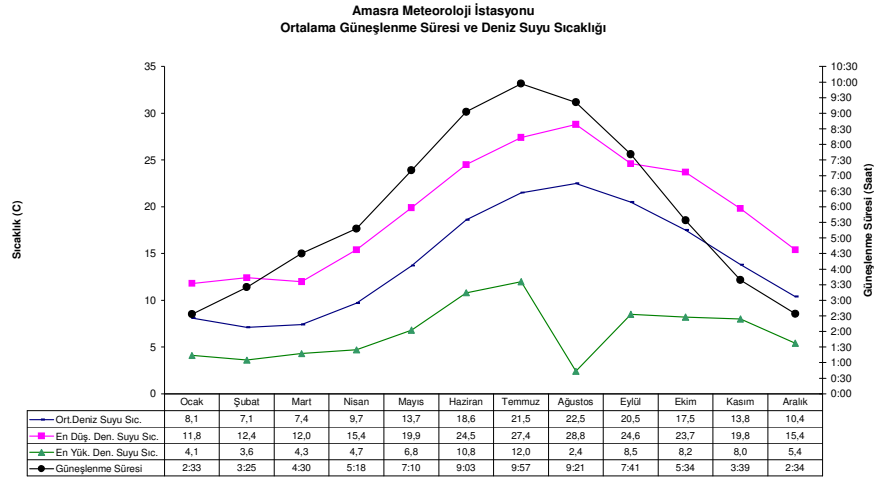

Tablo 16. Amasra Meteoroloji İstasyonu Uzun Yıllar Ortalaması Deniz Suyu Sıcaklıkları ve Uzun Yıllar En Yüksek ve En Düşük Sıcaklıkları

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
Ort.	8,1	7,1	7,4	9,7	13,7	18,6	21,5	22,5	20,5	17,5	13,8	10,4
En Yüksek	11,8	12,4	12,0	15,4	19,9	24,5	27,4	28,8	24,6	23,7	19,8	15,4
En Düşük	4,1	3,6	4,3	4,7	6,8	10,8	12,0	2,4	8,5	8,2	8,0	5,4

Grafik 10. Amasra Meteoroloji İstasyonu Uzun Yıllar Ortalaması Güneşlenme Süresi ve Deniz Suyu Sıcaklığı

2.2.6. Meteorolojik Verilerin Değerlendirilmesi

Bölge meteorolojik verilere göre değerlendirildiğinde, Karadeniz kıyısında olmasına rağmen lokasyon olarak mikroklima özellikleri göstermektedir.

Bölgede yapılacak olan herhangi bir yatırımda bu alanın mikro klimatolojik özellikleri göz önüne alınmalıdır. Deniz seviyesine yakın gaz ve partikül madde üretecek bir tesisten çıkacak olan gazlar ve partikül maddelerin büyük kısmının bölge üzerinde yayılacağı açıktır. Bacadan çıkacak kirleticilerin yayılacağı alan ve taşınacağı mesafe baca yüksekliğine ve baca gazı özelliğine bağlı olarak daha uzun mesafelerde de etkili olabilecektir.

Orta ve uzun mesafe alanın belirlenmesi için yüksek seviye ölçümlerinin yapılması gerekmektedir. Arazinin topografik yapısı ve meteorolojik özellikleri bütün koşullarda kirleticilerin Amasra İlçesi'ni de içerisine alacak olan kısa mesafelerde bütün yönlerde etkili olacağını göstermektedir.

Sonuç olarak bölgede yapılması düşünülen tesislerin özelliğine göre uygun değişik seviyelerde meteorolojik ölçümler yapılması gerekmektedir. Amasra meteoroloji istasyonu verileri 2 m. seviyede ölçülmüştür. Ölçüm noktası topografik yapıdan fazlaca etkilenmektedir. Bu nedenle bölgede yapılacak olan tesislerin etkilerini orta ve uzun mesafede bu değerlere göre belirlemek doğru değildir.

Ancak termik santral için yapılan değerlendirmede, baca yüksekliği ne olursa olsun kısa mesafede Amasra ilçesi ve çevresi için gaz ve toz kirliliği bakımından etkili olacaktır.

Termik santrallerin kül atıkları büyük miktarlara ulaşacağından bölgede yapılacak olan herhangi bir termik santralin atıklarının denize taşınması kaçınılmaz olacaktır. Denize taşacak olan küllerin yoğunluklarına göre deniz akıntılarıyla sahil boyunca da yayılacağı açıktır.

2.3. Jeolojik Yapı

2.3.1. Bölgesel Jeoloji

Bartın- Amasra Taşkömür Havzasını da kapsayan bölgede stratigrafik olarak Paleozoyik ve Mesozoyik yaşlı birimler yer alır. Mesozoyik yaşlı birimler örtü birimleridir.

Paleozoyik yaşlı kayaların en eskisi Siluriyen yaşlı Hamzafakılı Formasyonudur. Bu formasyonun üzerine, Devoniyen yaşlı kireçtaşlarından meydana gelen Göktepe Formasyonu uyumsuz olarak gelir. Göktepe Formasyonu üzerine Üst Devoniyen-Vizeen aralığında oluşan ve dolomitik kireçtaşı litolojisindeki Yılanlı Formasyonu uyumlu olarak gelmektedir. Bu birim üzerine; Zonguldak Taşkömürü Havzasının en önemli cevheri olan taşkömürünü içeren formasyonlar yer alır. Yılanlı Formasyonu üzerine, Namuriyen yaşlı ince kömür damarları içeren ve Culm fasiyesi özelliği gösteren, kumtaşı, siltaşı, kiltası ve kömür içeren Alacağzı Formasyonu gelmektedir. Alacağzı Formasyonu üzerine bol kömürlü iki formasyon gelmektedir. Bunlardan ilki, Alacağzı Formasyonu üzerine uyumlu olarak gelen ve konglomera, kumtaşı, siltaşı, kiltası ve ekonomik kömür damarlarından meydana gelen Westfaliyen A (WA) yaşlı Kozlu Formasyonudur. Kozlu Formasyonu üzerine konglomera, kumtaşı, siltaşı, kiltası, şiferton(refrakter kil) ve kömür damarlarından oluşan Westfaliyen BCD (WBCD) yaşlı Karadon Formasyonu gelmektedir. Karadon Formasyonu üzerine uyumsuz olarak kırmızı renkli konglomera, kumtaşı, siltaşı, kiltasından meydana gelen Permiyen (Triyas) yaşlı Arıtdere Formasyonu gelir. Permiyen sonrası havza uzun süre kara haline kalmıştır.

Paleozoyik yaşlı birimler üzerine transgresyonla Mesozoyik yaşlı birimler gelmektedir. Yılanlı, Kozlu, Karadon, Arıtdere Formasyonları üzerine uyumsuz olarak, Barremiyen-Jura yaşlı kireçtaşlarından oluşan Gömü Formasyonu gelmektedir. Bu birim üzerine uyumlu olarak fliş tipi kayalardan oluşan Absiyen-Albiyen yaşlı Amasra Formasyonu gelmektedir.

Alt Kretase yaşlı birimlerin çökeliminden sonra bölge Avusturya Fazının etkisiyle yükselerek aşınmaya uğramıştır. Üst Kretase yaşlı birimler, Alt Kretase yaşlı birimler üzerine, Alt Kretase yaşlı birimlerin aşındırdığı yerlerde Paleozoyik yaşlı birimler üzerine uyumsuz olarak yerleşmişlerdir. Alt Kretase yaşlı birimlerden Amasra Formasyonu üzerine, uyumsuz olarak kumlu kireçtaşlarından meydana gelen Senomaniyen yaşlı Ahatlar Formasyonu gelir. Bu birim üzerine uyumsuz olarak, plaketsiz marnlı kireçtaşlarından oluşan Turoniyen yaşlı Askersuyu Formasyonu gelmektedir. Askersuyu Formasyonu üzerine deniz dibi volkanizması ürünü olan andezitik tüf, marnlı kireçtaşı ve aglomeradan oluşan Santoniyen-Koniasiyen yaşlı Dinence Formasyonu uyumlu olarak gelmektedir. Bu birim üzerine marnlı kireçtaşı ve tüfitlerden oluşan Kampaniyen yaşlı Uğurlar Formasyonu gelmektedir. Uğurlar Formasyonu üzerine andezitlerden meydana gelen Kampaniyen yaşlı Kazpınar Formasyonu gelmektedir. Üst Kretase nin en genç birimi olan, marnlı kireçtaşlarından oluşan Maestrihtiyen yaşlı Alaplı Formasyonu, Kazpınar Formasyonu üzerine uyumlu olarak gelmektedir.

Bölgede Kuvaterner yaşlı genç çökeller yamaç molozu ve alüvyonla temsil edilmektedir.

2.3.2. Yapısal Jeoloji ve Tektonizma

Bartın-Amasra Taşkömürü Havzasında Hersiniyen Orojenezi etkisiyle kıvrılan, kırılan ve çeşitli dislokasyonlara uğramış Paleozoyik yaşlı birimler üzerine transgresyonla gelen Mesozoyik yaşlı birimlerle birlikte Alp Orojenezi etkisinde kalarak ikincil deformasyon sonucu, makaslama zonları, devrik kıvrımlar ve ekaylanmalara maruz kalarak büyük yapısal değişikliklere uğramıştır.

Hersiniyen Orojenezi ile birlikte oluşan kıvrımların doğrultusu kuzeybatı-güneydoğudur. Alp Orojenezi ile oluşan kıvrımların doğrultusu ise kuzeydoğu-güneybatıdır.

Hersiniyen Orojenezi ile oluşan kıvrımlar:

Gavurpınar Senklinali; Ekseni güneydoğu-kuzeybatı doğrultulu olup, çekirdeğinde Alacağzı Formasyonu, her iki kanadında ise Yılanlı Formasyonu yer almaktadır. Kuzeydoğu-güneybatı yönlü kuvvetlerin etkisi altında kalarak senklinalin çekirdeğindeki birimleri fazlası ile deforme etmiştir.

Dıştaşlık Antiklinali; Ekseni kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu olup, çekirdeğinde Yılanlı Formasyonu, kanatlarında ise Alacağzı Formasyonu yer almaktadır. Kuzeydoğu kanadı fayla kesilmiş tali bir kıvrımdır.

Amasra-Tarlağzı Baseni; Senklinal olarak kabul edilen bu basen, çok sayıda kıvrım ve faylardan oluşan bir yapıya sahiptir. Yılanlı Formasyonundan, Karadon Formasyonunun en üstüne kadar olan Karbonifer yaşlı birimlerin hemen hepsi bu basen içinde yer almıştır. Güney-güneydoğu ve doğuya doğru gidildikçe bu basenin tabanı derinleşmektedir.

Alp Orojenezi ile oluşan kıvrımlar:

Uğurlar Antiklinali; Ekseni kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanmaktadır. Çekirdeğinde Dinlence Formasyonu yer almaktadır. İki kanadında Uğurlar ve Kazpınar Formasyonları yer almaktadır. Simetrik bir kıvrımdır. Kıvrım ekseni de kırılmıştır.

Kazpınar Senklinali; Uğurlar Antiklinalinin kuzeybatı kanadında yer alır. Ekseni kuzeydoğu-güneybatı doğrultuludur. Senklinalin çekirdeğinde Alaplı Formasyonu yer almaktadır. Simetrik bir kıvrım görünümündedir.

Faylar:

Bartın-Amasra Taşkömürü Havzasının kuzeyinde Amasra-Tarlağzı Baseninde görülen faylar, genellikle normal, bir kısmı da ters faylardır. Uzanımları kuzey-kuzeybatı, güney-güneybatı, doğu-batı, kuzey-kuzeydoğu ve kuzey-güney doğrultuludur.

Yüzeyde görülen Faylar;

1) Domuzburnu, Taşboğaz T. boyunca uzanan Süzekderede görülen ve birbirini kesen iki ters fay, Alacağzı Formasyonu ile Yılanlı Formasyonunu etkilemiştir.

2) Kuzeydoğuda Alt Kretase sonrası hareketlerle(Alp Orojenezi) Alt Kretase ve Paleozoyik yaşlı formasyonları etkileyen ters faylar. Bu faylar alttaki Paleozoyik yaşlı Formasyonlarda ekaylanmalara sebep olmuştur.

3) Üst Kretase sonrası hareketlerle meydana gelen, Kretase yaşlı Formasyonlarla, Paleozoyik yaşlı formasyonları etkileyen doğrultu atımlı, eğim atımlı, normal ve ters faylar bölge tektoniği hakkında bilgi vermektedir.

Örtülü Faylar; Yer altı araştırmalarında sondajlarla tespit edilen faylardır.

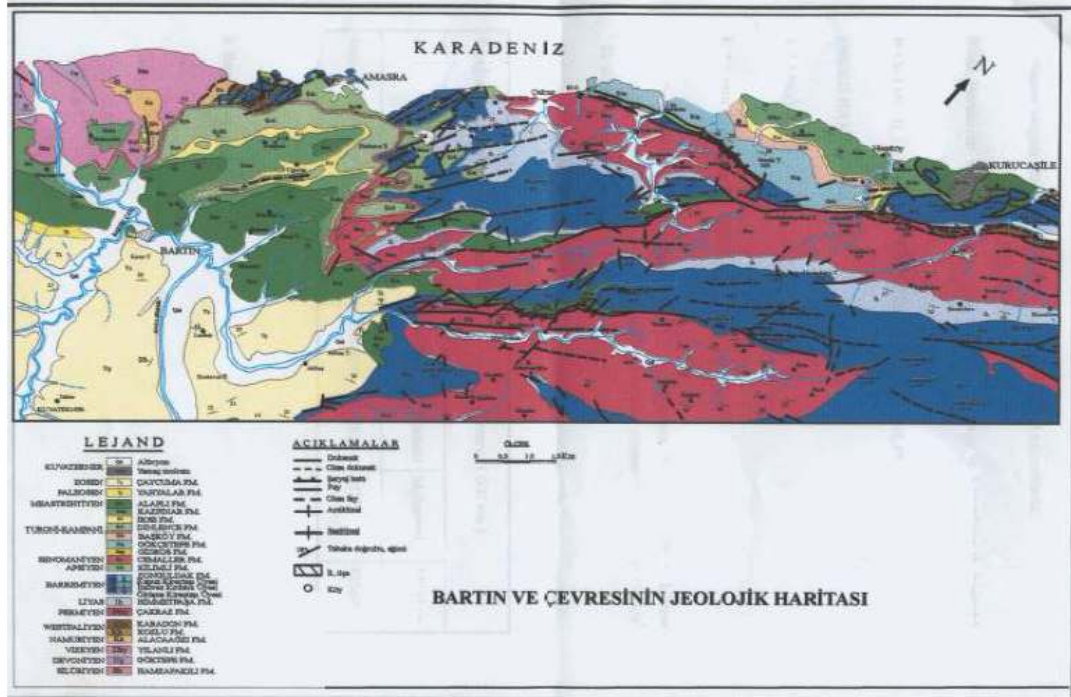
1) Yılanlı ve Kozlu Formasyonlarını etkileyen, Yılanlı Formasyonunu Kozlu Formasyonu üzerine bindiren ters fay.

2) Westfaliyen yaşlı birimleri etkileyen ters fay. Kozlu Formasyonu, Karadon Formasyonu üzerine bindirmiştir. Doğuya doğru gidildikçe bindiren Kozlu Formasyonunun kalınlığı azalmaktadır. Bu ters fayın etkisiyle formasyonlar ezik, eğimleri yüksektir. Bindirme düzleminin altından itibaren eğimler düşmekte duraylılık artmaktadır.

3) Kozlu ve Karadon Formasyonlarını yan yana getiren düşey atımlı fay.

Bölgede açılan pek çok yer altı araştırma sondajlarında, Üst Kretase yaşlı birimleri etkileyen ters fay, kuzey-güney doğrultusunda ve atımı olan ters fay, Kretase ve Karbonifer yaşlı birimleri etkileyen ters fay ile ekaylanmalara neden olan ters faylar tespit edilmiştir.

Şekil 4. Bartın ve Çevresinin Jeolojik Haritası

2.3.3. Depremsellik

Bartın ili ve çevresi, T.C Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi'nin 1996 yılında hazırladığı "Türkiye Deprem Bölgeleri Haritası" na göre 1. Derece Deprem Bölgesi'nde yer almaktadır. Aynı zamanda Kuzey Anadolu Fayı'nın tali fayı olan Amasra Fayı, Bartın ilinin doğusundan geçmektedir. Kuzey Anadolu Fay Hattı ise ilin 132 km güneyinden geçmektedir

T.C Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü'nün hazırladığı "Deprem Bölgeleri Haritası" ile "Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkında Yönetmelik" çerçevesinde proje alanını da kapsayan 1. Derece deprem bölgesinde, Etkin Yer İvmesi Katsayısı $A_0=0.40$ g kabul edilmektedir.

2.3.4. Ekonomik Jeoloji

Bartın-Amasra havzasında, Kozlu-Karadon serileri işletmeye elverişli kömür damarları ihtiva etmektedir. Kömürler; siyah renkli, mat ve parlak zonlar gösteren, sert, fay zonlarında ezik, yer yer killi ve düzensiz kırıklıdır.

Kimyasal özelliklerine göre yağlı, yarı yağlı, bitümlü kömürler sınıfına girer. Bartın-Amasra kömürlerinin koklaşma özelliği yoktur.

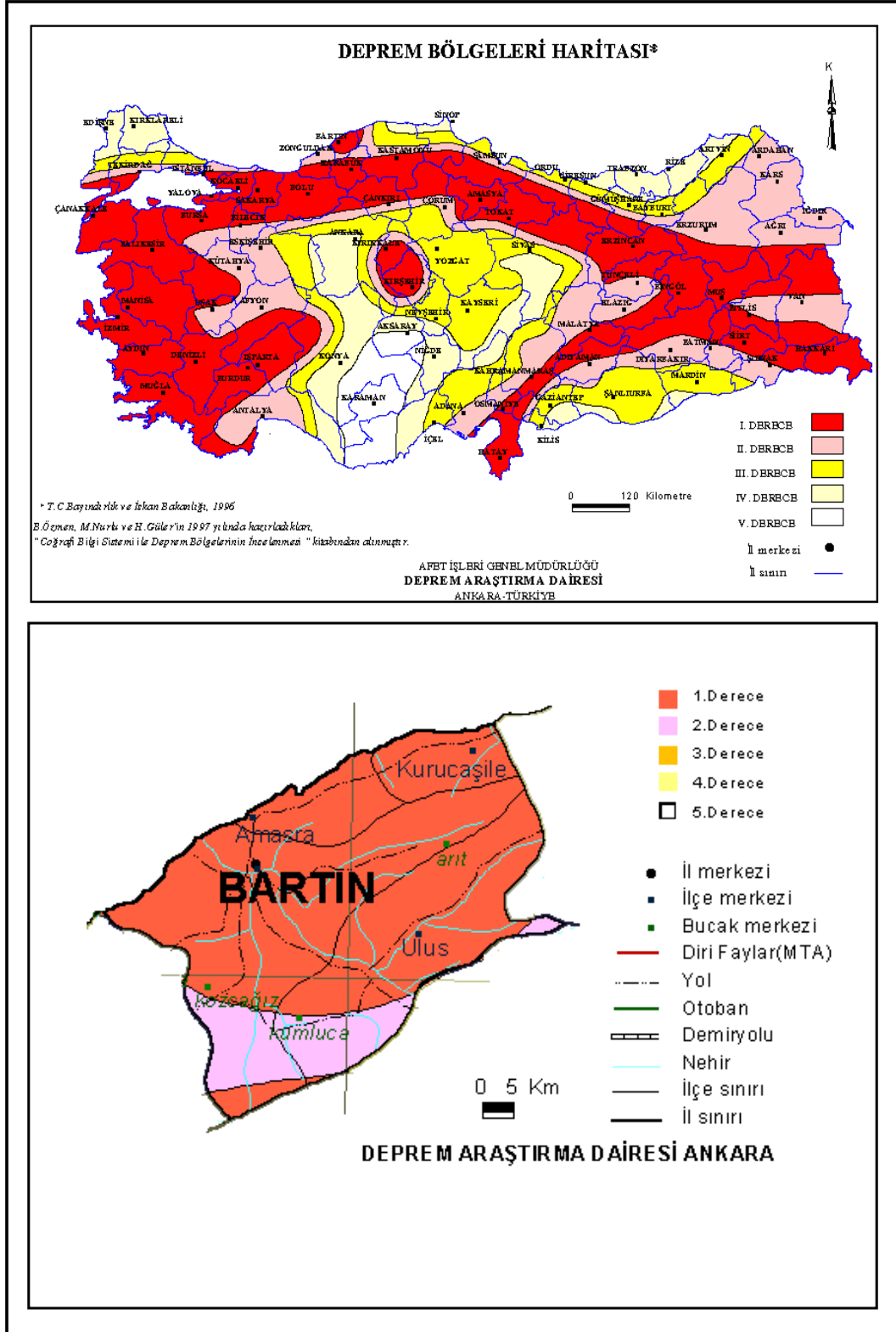
Bartın-Amasra Havzasında kömürlü zonun özellikleri; Damar kalınlıkları değişken olup, mercekssel, kamalı ve çatallanan bir yapıya sahiptir. Havzada Karadon Formasyonu içerisinde adlandırılmış ve halen işletilmekte olan damarlar ve kalınlıkları alttan üstte doğru; 1- Taşlı Damar (1.50-8.20 m.), 2- Kalın Damar (1.50-3.70 m.), 3- Tavan Damar (1.65-3.35 m.), 4- Kurudere Damarları: Alt Kurudere (0.70-1.50 m.), Üst Kurudere (0.50-1.50 m.)

Korelasyon çalışmalarında Taşlı, Kalın, Tavan Damarları takip edilebilmekte, Alt ve Üst Kurudere Damarları kısa mesafede incelmekte veya kaybolmaktadır.

Amasra-Bartın Karbonifer sahasındaki ilk etüt ve arama çalışmaları 1936 yılında başlamıştır. 1941 yılında ilk sığ sondajlar Tarlaağzı köyü civarında yapılmıştır. 1956 yılında bölgede MTA sondaj çalışmaları başlamıştır. 1999 yılına kadar toplam 152 adet sondaj yapılmıştır. Sondajlarda 87.942,73m karotsuz, 53.686,04m karotlu toplam 141.628,77 m ilerleme sağlanmıştır.

1973-1990 yılı itibarı ile açılan sondajlarla havzadaki kömür potansiyelinin; Görünür Rezerv 28 136 985 ton, Muhtemel Rezerv 37 777 260 ton, Mümkün Rezerv 425 690 476 ton, Toplam Rezerv 491 604 721 ton olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Bartın-Amasra Havzasında kömürle birlikte oluşan Karadon Formasyonunun Westfaliyen-C biriminin tabanını teşkil eden Refrakter Kil (Şiferton) de ekonomik yönden büyük bir değer taşımaktadır. Kömür arama sondajları verileri değerlendirildiğinde, sondajların tesir alanları da hesaba katılarak, refrakter kil rezervine yönelik olarak; Görünür Rezerv 3 728 607 ton, Muhtemel Rezerv 10 126 164 ton, Mümkün Rezerv 64 251 224 ton, Toplam Rezerv 78 105 995 ton olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Şekil 5. Bartın İli ve Çevresinin Deprem Haritası

2.4. Su Kaynakları

Amasra'nın Güney-Doğusunda bulunan Kabadağın yüksek noktası 1443 metreye kadar ulaşmaktadır. Kabadağ'ın Güney Doğusunda ise Küre dağları bulunmaktadır. Amasranın Güneyi tepelerle çevrilidir. Güney kısmında bulunan yükseltinin güneyinden doğan Karaçay deresi, Bartın Çayına karışmaktadır. Bartın Çayı bölgenin en önemli su kaynağı olmasının yanısıra taşkın riski taşıyan ve zaman zaman taşkın oluşturan bir Çaydır.

Karaçay Deresini oluşturan önemli alt havzalar Kavşak Dere, Süzek Dere, Pınarcıkıyanı Deresi'dir. Kavşaksuyu ve Döşemesuyu iyi kalite su kaynaklarıdır. Amasra sınırları içerisinde yer alan Kavşaksuyu Bartın İl merkezinin içme suyu olarak kullanılmaktadır. Bartın ilinin içme ve kullanma suyu ihtiyacını karşılayan iki adet içme suyu kaynağı, su verimi 1.1-5.8 lt/sn olan Kavşak Suyu membası ve ortalama su verimi 500-750 lt/sn olan Ulupınar şebeke suyu membasıdır.

Amasra ilçesinin kuzeyinde yer altı suyu taşıyan formasyon alüvyondur. Amasra, havza olarak değerlendirildiğinde yer altı suyu açısından yüksek verime sahip tüfler ve aglomeralar ile (Uğurlar köyü sondajı 30 lt/sn), düşük verime sahip olmasına rağmen köy ünite bazında düşünüldüğünde 10 yıllık müstakbel nüfusların ihtiyacına cevap verecek 1,5-2,5 lt/sn'lik debilere sahip Turoniyen ile Barremiyen kireçtaşları ve Bartın Kavşaksuyu rezervuarlık yapan andezitler önemli akiferlerdir.²

Bartın ilinde emniyetli çekilebilecek yeraltı suyu potansiyeli; 6,0 hm³/yıl'dır. Bartın il sınırları içinde yer alan formasyonların (alüvyon- Jura kireçtaşları-Kretase kalker- filiş) ayrı ayrı su taşıma imkanları araştırılıp, içme, kullanma ve sulama suları ihtiyacı ile bir mukayese yapıldığında, yıllık su ihtiyacına yeraltı suyunun cevap veremeyeceği anlaşılmıştır.³

Değişik kesimlerce her ne kadar işletme seviyesinin su kaynaklarını oluşturan akiferleri etkilemediği söylene de, devam eden kömür işletmesinin Bartın-Amasra karayolu üzerindeki Alman Çeşmesi olarak bilinen çeşmenin kurumasındaki etkenlerden biridir. (Fotoğraf 1)

Bartın İli Su Kaynakları Yönetimi Stratejisi Raporu'na⁴ göre; "Bartın'da son yıllarda, özellikle kış, ilkbahar ve yaz aylarındaki yağışlarda azalma gözlenmektedir. Üstelik yağış rejimi yıldan yıla daha düzensiz hale gelmiştir. Özellikle kış aylarındaki yağışların yer altı sularını besleme özelliği fazla olup, kullanılabilir su temini açısından kış aylarında kar yağışının azalması, karın erken erimesi, düzensiz yağın yağmurlar, artan sıcaklık nedeniyle yer altı su miktarı da azalmaktadır. İlde kısa vadede (2-3 yıl sonra) yüksek düzeyde kuraklık (dolayısıyla su yetersizliği) yaşanacağı için kısa vadeye yönelik acil tedbirlerin de alınmasında geç kalınmaması önem arz etmektedir."

Anılan Rapor'da yer alan SWOT (GZFT) Analizi'ne göre; Bartın ilinin 1.Derece deprem kuşağında olması nedeniyle yeraltı suyu akış rejiminin değişme riski taşıması, önemli bir tehdittir.

² T.C. Bartın Valiliği, BARTIN 2023 Stratejik Amaçlar ve İl Gelişme Planı, Mart 2008

³ DSİ 23. Bölge Müdürlüğü, Bartın-Çaycuma Havzası Hidrojeoloji Etüt Raporu.

⁴ T.C. Bartın Valiliği, Bartın İli Su Kaynakları Yönetimi Stratejisi, Haziran 2008.

Fotoğraf 1. Alman Çeşmesi (Kurumuş)

Bu bağlamda, yukarıda yapılan tespitlerin yanı sıra, bölgedeki yer altı kömür işletmeciliği kaynak sularının akiferlerine etkili olabilecek derinliklerde gerçekleştirildiğinde ve gerekli önlemler alınmadığında, kaynak sularının yön değiştirmesine ya da yok olmasına neden olabilir. Kavşaksuyu bölgesinde HEMA tarafından açılmakta olan kuyu bu anlamda değerlendirilmelidir.

Bartın Valiliği tarafından yayınlanan Su Kaynakları Yönetimi Strateji Belgesi'ne göre, "Ekolojik Sürdürülebilirlik Açısından Stratejik Öneriler" arasında, Termik Santral kararını da doğrudan ilgilendirecek şu öneriler dikkat çekicidir:

- Çevre tahribatının önlenmesi, her türlü projede doğa koruma boyutunun sorgulanması sağlanmalıdır. Su sağlamak için alınacak tedbirlerin ve yapılacak işlerin doğayı tahrip eder nitelikte olmamasına sürdürülebilir olmasına dikkat edilmelidir. (Su sağlamak için alınan her türlü tedbirin bugüne kadar yaptığımız tahribatı da ortadan kaldırıcı özellikle olması gözetilmelidir).
- Orman azalmasının su miktarı ve kalitesi üzerinde etkisinin çok yüksek derecede olduğu gerçeğinden hareketle, su havzalarındaki orman sahalarının korunması, tarım toprağı olarak kullanılan aşırı eğimli ve verimsiz yerlerde tarım yapılmayıp buraların toprağın güneş etkisinden kurtarılıp suyun korunması açısından ormanlaştırılması sağlanacaktır.
- Su tüketimini azaltan, yeni ve çevreye duyarlı enerji üretim süreçleri (alternatif enerji) geliştirilmelidir.

2.5. Arazi ve Toprak Özellikleri

Bartın'da yer alan topraklar, büyük toprak gruplarına göre; 1. Alüvyal Topraklar, 2. Kolüvyal Topraklar, 3. Kırmızı-Sarı Podzolik Topraklar, 4. Gri-Kahverengi Podzolik Topraklar, 5. Kahverengi Orman Toprakları, 6. Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları, 7. Sahil Kumulları, 8. Çıplak Kaya ve Molozlar, 9. Irmak Taşkın Yataklarıdır.

Amasra ve çevresine ait 1/1000.000 ölçekli toprak haritası aşağıdadır. Mülga Topraksu ve devamında Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü verilerine göre bölgedeki toprak ve arazi özellikleri aşağıdaki harita ve tablodaki gibidir.⁵

Şekil 6. Amasra ve Çevresinin Toprak Özellikleri ve Arazi Kullanımı Haritası (1/100000)

Amasra ve çevresinde, genel olarak Kahverengi orman toprakları ile Kırmızı-sarı podzolik topraklar yer almaktadır.

Kahverengi orman toprakları; kireççe zengin ana madde üzerinde oluşur. Profilleri A (B) C şeklinde olup, horizonlar birbirine tedricen geçiş yapar. A horizonu çok gelişmiş olduğundan iyice belirgindir. Koyu kahverenginde ve dağılgandır. Gözenekli veya granüler bir yapıya sahiptir. Reaksiyonu genellikle kalevi bazen de nötrdür. Bu horizonun rengi açık kahverengi ile kırmızı arasında değişir. Reaksiyonu A horizonundaki gibidir. Yapı granüler veya yuvarlak köşeli bloktur. Çok az miktarda kil birikmesi olabilir. Horizonun aşağı kısımlarında CaCO_3 bulunur. Bartın ilinde ve de Amasra'daki en büyük toprak grubunu oluşturan bu topraklar genellikle geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşur. Bunlarda etkili olan toprak oluşum işlemleri kalsifikasyon ve biraz da podzollaşmadır. Eğimleri genellikle dik ve çok diktir, buna bağlı olarak derinlikleri sığ ve çok sığdır. Drenajları iyidir. Çoğunlukla orman veya otlak

⁵ Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Zonguldak İli Arazi Varlığı, Ankara – 1989.

olarak kullanılırlar. Bir kısmında da işlemeli tarım yapılır. Tarım yalpan alanlarda verim iyidir.

Kırmızı-sarı podzolik topraklar; iyi gelişmiş ve iyi drene olan asit topraklardır. Doğal bitki örtüsü yaprağını döken veya iğne yapraklı yahut ikisinin karışımı ormanlardır. Ana madde az çok silisli ve kalsiyumca fakirdir. O horizonu ince olup altında organik mineral A1 horizonu bulunmaktadır. Açık renkli A2 horizonu kırmızı, sarımsı kırmızı veya sarı renkli ve daha killi B horizonu üzerinde yer almaktadır. B horizonu ped yüzeylerinde kil zarlarına ve blok yapıya sahiptir. Ana maddenin kalın olduğu kırmızı-sarı podzolik topraklarda alt horizonlarda karakteristik olarak kırmızı, sarı, kahverengi ve açık gri, kalın ağ sekinde çizgi ve benekler bulunur. Sarı rengin hakim olduğu topraklarda, nispeten daha etkili rutubet koşulları olduğundan, demir oksitler kırmızı renkli topraklardakine göre daha az parlaktır. A2 horizonunda biraz daha kalındır. Bu topraklar daha ziyade Bartın kıyı kesiminde yer almaktadırlar. Arazi kullanma kabiliyeti bakımından VI. ve VII. Sınıf olup, çoğunluğu orman olarak kullanılmaktadır.

Tablo 17. Arazi Kullanma Şekillerinin Kabiliyet Sınıflarına Dağılımı (Amasra)

	Büyük Toprak Grubu	Toprak ve Arazi Özellikleri	Arazi Kullanım Şekli	Arazi Sınıfı
M14.2 / B / IV e	Kahverengi Orman	Orta derin (50-90 cm), Dik eğimli (%12-20), Orta şiddetli erozyon	Bahçe	Dördüncü Sınıf
M14.2 / F / IV e	Kahverengi Orman	Orta derin (50-90 cm), Dik eğimli (%12-20), Orta şiddetli erozyon	Funda	Dördüncü Sınıf
M24.3 / O / VII es	Kahverengi Orman	Çok sığ (0-20 cm), sarp meyilli (+%30), Şiddetli erozyon	Orman	Yedinci Sınıf
M19.3 / O / VII es	Kahverengi Orman	Sığ (20-50 cm), Çok dik meyilli (% 20-30), Şiddetli erozyon	Orman	
M15.2 / O / IV es	Kahverengi Orman	Sığ (20-50 cm), Dik meyilli (%12-20), Orta şiddetli erozyon	Orman	Dördüncü Sınıf
P14.2 / F / IV e	Kırmızı Sarı Podzolik	Orta derin (50-90 cm), Dik eğimli (%12-20), Orta şiddetli erozyon	Funda	Dördüncü Sınıf
P19.2 / F / VI es	Kırmızı Sarı Podzolik	Sığ (20-50 cm), Çok dik meyilli (% 20-30), Orta şiddetli erozyon	Funda	Altıncı Sınıf

2.6. Arazi Kullanım Durumu ve Bitki Örtüsü

Amasra ve köyleri yerleşim alanı ve yer şekilleri itibariyle dağlık ve engebeli bir yapıya sahip olduğundan tarım ve hayvancılığa elverişli değildir. İlçe yüzölçümü 115 kilometrekare olup, % 51,2 orman arazisi, % 12,6 tarıma uygun olmayan, % 36,2 tarım ve hayvancılığa uygun

kültür arazisidir. Sulanabilir arazi çok az olduğundan şahıslar sulamayı kendi imkanları ile yapmaktadırlar. Hayvancılık yaygın değildir.

Tablo 18. Amasra İlçesinde Arazi Kullanım Durumu

	Km ²
Ekilen Tarım Arazisi	13,9
Meyve, Çilek, Fındık, Zeytin Arazisi	3,176
Sebze Arazisi (Örtü Altı Sebzeciliği Dahil)	0,427
Kavaklık-Söğütlük	1,993
Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi	22,86
Orman Arazisi	58,944
Tarıma Elverişsiz Arazi	14,57
TOPLAM	115

Ağır sanayi tesislerinin azlığı, toprakların nispeten kirlenmemiş olması ve doğal kaynakların zenginliği nedeniyle organik tarım ve eko-turizm potansiyelinin yüksek olması, kırsal nüfusun azalma eğilimi ve genelde yaşlı kişilerden oluşması nedeniyle doğal kaynakların göreceği zararların azalma olasılığı, tarım sektörünün geleceği açısından olumlu yönlerdir.

Toprak varlığının % 56'sını ormanlık arazinin oluşturduğu ilde; orman alanları, yükseltelerin, engebeli topografyanın bulunduğu alanlarda bulunmaktadır. İlde var olan su kaynaklarının çoğu orman alanlarından beslenmektedir. Özellikle kireçtaşları üzerinde oluşmuş orman dokusunun bir kısmı Küre Dağları Milli Parkı içerisinde kalmaktadır. Ilıman ve yağışlı bir iklim yaşanmasında orman hidrolojisinin etkisi bulunmaktadır.

Karadeniz kıyılarının gümr ormanları yakın zamana kadar Amasra ve çevresinde mevcut iken son 200 yılda azalmış, karışık bodur ormanlar biçimine dönüşmüştür. Bununla birlikte Amasra dört mevsim yeşilliğini yitirmemektedir. Çayır, yabani yonca, ot türleri, eğrelti, anason türünden bitkiler son derece sıktır. Ormanlarda daha çok gürgen, şimşir, ıhlamur, kestane, dışbudak, akça ağaç ve kayın türünden ağaçlar vardır. İlin taşkömürü havzası Havza-i Fahmi'ye sınırları içerisinde olması nedeniyle henüz orman kadastro ve arazi kadastro çalışmaları tamamlanmamıştır. Zilliyetli kullanımlar söz konusu olmakla beraber ildeki orman alanlarının hemen hemen tamamı devlet ormanlarıdır.

2.7. Nüfus Durumu ve Ekonomik Yapı

Bartın ilinin nüfusu 31.12.2007 TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre 182.131'dir. Nüfusun 88.734 kişi ile erkekler % 48.75'ini, 93.347 kişi ile kadınlar % 51.25'ini oluşturmaktadırlar. 1990-2007 yılları arasında yıllık nüfus artış hızı yaklaşık % -11,52 dir. 2000 ile 2007 yılı sayımlarına göre Nüfus % -1,11 azalış göstermiştir. Nüfusun % 32,28'i (58.788) Şehirde, % 67,72'si (123.343) kırsal kesimde yaşamaktadır.

Bartın, sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 81 il arasında 55.sıradadır. 4.derece gelişmiş iller grubunda yer almaktadır. Kişi başına milli geliri 1.061 \$ olup, iller sıralamasında Türkiye'de 65. ildir. İlin ekonomik yapısını belirleyen ana unsurlar madencilik, tarım ve ticarettir.

Bartın, Kalkınmada 1.Derecede Öncelikli İller arasında bulunmaktadır. I. Derecede kalkınmada öncelikli yörelerde yapılan yatırımlara verilen önemli ölçüde devlet desteği

yanında, bu desteğe ilaveten 5084 sayılı Teşvik Yasası ile de destek unsurları arttırılmıştır. 5084 kapsamındaki illerdeki yatırımcılar, Gelir Vergisi Stopajı, Sigorta Primi İşveren Payı, Enerji Desteği ve Bedelsiz Yatırım Yeri Tahsisi gibi teşvik unsurları ile desteklenmektedir.

2000 nüfus sayımına göre Amasra'nın şehir nüfusu 6.338, köylerin nüfusu 9.784, toplam 16.122'dir. 2007 nüfus sayımına göre ise, şehir nüfusu 6.582, köylerin nüfusu 8.617, toplam 15.199'dur. Amasra'da nüfus artış oranı 1990-2007 yılları arasında -23,46, 2000-2007 yılları arasında -5,73'dür.

Nüfus yoğunluğu yaz ve kış ayları ile turizm hareketine bağlı olarak değişkenlik göstermekle beraber kilometrekareye 44 kişi düşmektedir. Merkez ve kıyı köyler diğer iç kesimdeki köylere nispeten daha yoğundur.

Nüfusun % 40'ı çiftçilik ve hayvancılıkla, % 40'ı madencilikle, % 15'i başta balıkçılık olmak üzere esnaf ve serbest meslekle uğraşmakta, % 5'i ise Devlet memurudur.

Amasra ekonomisi; genel olarak maden kömürü üretimi, turizm ve el sanatları üzerine kuruludur.

1930'lu yıllarda hasır işleri, şimşir çırpıntılarında sepetler, mısır soymuğundan koltuk takımları, şapkalar, sepetler yapılmış, 1934-1938 yılları arasında sergiler, müsamereler ve konferanslar düzenlenmiştir. El sanatlarına dayalı ahşap işlemeciliği ürünleri; koltuk ve sehpa takımları ile çeşitli süs eşyalarıdır. Halen mısır soymuğundan örülen zincirlerle sepetler, şapkalar, terlikler yapılmaktadır Yapılan el işleri dükkanlarda satışa sunulmaktadır. Kalite ve fiyatları nedeniyle kolay alıcı bulmaktadır

Turizm 1940 yıllarında canlanmaya başlamış 1970 yılından sonra ise gelişim göstermiştir. Son yıllarda otel ve pansiyonculuğun yanında ev pansiyonculuğunda da artış görülmektedir. Ayrıca İlçedeki çeşitli balık lokantaları ve kafeteryalar gelen yerli ve yabancı turistlere hizmet vermektedir. Turizmin yoğunlaştığı aylarda gerek turistik konaklamalar ve gerekse günübirlik en fazla nüfus artışı Amasra, Çakraz ve İnkumu'nda yaşanmaktadır.

2.8. Ulaşım

Bartın yerleşim birimini, diğer yerleşim birimlerine bağlayan karayolu ağı mevcut olup, Bartın İli sınırları içinde toplam karayolu uzunluğu 281 km'dir. Bu karayolunun 142 km'si devlet yolu, 139 km'si il yoludur.

Bartın İli sınırları içerisinde Bartın, Amasra ve Kurucasile'de olmak üzere üç adet liman bulunmaktadır. Amasra ve Kurucasile limanları ile Tekkeönü balıkçı barınağı ulusal ticari liman statüsündedir.

Tarlaağzı Balıkçı Barınağı; Amasra Liman merkezine 4 km. mesafede bulunmaktadır. Yapımına 1995 yılında başlanılmış, 2005 yılı Ekim ayında inşası tamamlanmış olup, Balıkçı gemileri-Yatlar ve küçük tonajlı deniz araçlarının istifadesine açıktır

Bartın İli sınırları içerisinde demiryolu ulaşım hattı yoktur. Ancak, "Adapazarı-Karasu Limanı-Ereğli-Zonguldak-Bartın Demiryolu Projesi" gündemdedir. Batı Karadeniz Bölgesi'nin tamamına yakını kapsayan Projenin, Sakarya ırmağı ve Sakarya il merkezinde başlayan hat uzunluğu Adapazarı-Karasu:55+240 Km., Karasu-Ereğli-Bartın 195+000 Km.,

Ereğli Liman bağlantısı 11+320 Km., Bartın İli Liman bağlantısı 19+700 Km. ve Bartın İli – Amasra bağlantısı 18+730 Km. olmak üzere toplam 299+990 Km.’dir. Demiryolu hattının yaklaşık olarak; 58+430 km.’lik kısmı Bartın ili il idari sınırları içerisinde kalmaktadır. Yapımı 7 yıl olarak planlanan Demiryolu Projesi’nin işletme ömrü 30 yıl olarak kabul edilmektedir.

Demiryolu hattının termik santral kurulması gündemde olan Tarlaağzı mevkiine kadar uzanması, ÇED Halk Katılım Toplantısında tartışma konusu olmasına karşın⁶, 2008 yılında “ÇED Olumlu Raporu” alan söz konusu işin uygulama proje ihalesi, DLH İnşaatı Genel Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmiş olup, işin sözleşmesi imzalanmıştır.

2.9. Turizm

Bartın İli kapsamında turizmde ilk akla gelenler, kültür ve deniz turizmidir. Kültür turizminde; özellikle Amasra’daki antik varlıklar, Deniz turizminde ise; son yıllarda ilgi çeken ve yoğunluk yaşayan İnkumu, Amasra ve Çakraz önemli turistik değerlerdir. Ayrıca, Küre Dağları Milli Parkı, yaylalar, şelaleler ve mağaralarda Doğa turizmi ile; deniz, ırmak, doğa gezi ve yürüyüş alanlarında sportif turizm aktiviteleri olanaklıdır.

Amasra, “Karadeniz’in incisi” olarak tanınır. Doyumsuz bir doğa güzelliği ve geçmişi yaşayan tarihi kalıntıları ile yaşanabilir vazgeçilemez bir yerleşim birimidir.

Amasra İlçesi’ndeki bazı alanlar, 11.09.1976 gün ve A-157 sayılı Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Kararı ile “Arkeolojik Sit Alanı” olarak belirlenmiştir.⁷

Günümüzde, Yeraltı Galerileri, Oyma Mağaralar ve Bedesten kalıntıları, Akropol ve Nekropol, Direklikaya, Tavşan Adası Manastır Kalıntısı, Boztepe Mabnet Kalıntısı, Roma Köprüsü ve Su Kemerli, Şehir Hamamı, Kaymakamlık Lojmanı ve Bahriye Mektebi (Müze), antik kentin görünen yüzleridir.

Tiyatro (5000 kişilik), Forum, Şeref yolu, Yeraltı Çarşısı, akropol ve nekropol gibi bölümler ise henüz toprak altındadır.

Amasra İlçesi’nde; Tavşan Adası, Boztepe ada kütesinin üst kısmı, Çakraz Göçkündemirci Köyü kıyı şeridi ve köy yerleşmesinin 1 km kuzeyinde Yalı Mevkiindeki koy, Çakraz Bozköy kıyı şeridi, Çakrazşeyhler Köyü kıyı şeridi, Gürcüoluk Mağarası, 11.09.1976 gün ve A-157 sayılı Kültür Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Kararı ve Amasra Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nun 10.11.1992 gün ve 2730 sayılı kararı ile “Doğal Sit Alanı” olarak belirlenmiştir.

İlçede, çok sayıda tek yapı ölçeğinde “Taşınmaz Kültür Varlıkları” da mevcuttur.

⁶ www.bartinhalkgazetesi.com/index.php?ln1=haberler&ln2=haber_goster&turNo=14&haberNo=2352&uyeID=

⁷ **Amasra İlçesi’ndeki Arkeolojik Sit Alanları:** Boztepe Ada Kütesi, Boztepe Mahallesi, Kaleiçi Mahallesi, Bedesten Mevkii, Tavşan Adası, Tekketepe Mevkii, Nekropol Alanı (T.T.K Lojmanları-Mezarlık), Direklikaya, Küçük Liman (Antik Rıhtım, Belediye Lojmanları alanı, Şehir Mezarlığı (T.T.K. girişine kadar), T.T.K. hizmet binaları alanı (Bedestene kadar).

Bunun dışında Bartın İli doğal orman alanları, yaylaları, kanyonları, mağaraları, arkeolojik ve kültürel sit alanları açısından foto safari turlarına ev sahipliği yapabilecek potansiyele sahiptir.

Bartın'daki ormanlık alanlar, bitki ve ağaç türü zenginlikleri ile yaban hayvanları yönünden Türkiye'nin en ilginç ve en zengin ormanlık alanlarından biridir. Kastamonu ve Bartın il sınırları içinde bulunan Küre Dağlarının batı kesimi, Bakanlar Kurulu kararı ile Kastamonu-Bartın-Küre Dağları Milli Parkı olarak kabul edilmiştir. Bu olgu bölgede başta dağ turizmi olmak üzere yeni bir turizm potansiyelinin doğmasına olanak sağlamıştır.

Şekil 7. Kastamonu – Bartın Küre Dağları Milli Parkı Haritası

Amasra'da turizm sektöründeki sorunlar arasında; Kültürel ve Sanatsal etkinlikler için yeterli fiziki mekânların bulunmaması, Batı Karadeniz Bölgesi ana tur güzergâhı dışında kalması, Yeterli alternatif kaynakların varlığına karşın turizmin çeşitlendirilememesi, Turizm bilincinin oldukça düşük olması, Turistik yerleşim merkezlerinde kentsel altyapı (ulaşım, enerji, su ve kanalizasyon) ihtiyaçlarının bulunması, Deniz turizmi için sezonun (İklim koşulları) kısa oluşu, Çevre kirliliği ile Deniz ve Akarsu kirliliği gibi sorunların varlığı sayılabilir.

Bartın İlinde, kültürel ve doğal değerlerin korunmasında da sorunlar yaşanmaktadır. Bartın 2023 Raporu'na göre; herhangi bir Koruma yöntemi kapsamında olmayan kültürel ve doğal değerlerin tespit edilerek koruma kapsamına alınması; Tabiat Parkı olarak düzenlenmesinde yarar görülen Doğal Sit Alanı içindeki Güzelcehisar Lav sütunlarının bulunduğu alan ile Uluyayla, Ardıç, Gezen ve Kokurdan yaylalarının yoğun bitki örtüsüne haiz kısımları ve Amasra Tarlaağzı- İnpiri hattının Tabiat Parkı vb. koruma önlemleri altında yönetilmesi; Koruma altındaki kültürel ve doğal değerlerin tahribatının önlenmesi için ön gerekliliktir.

2.10. Planlama Durumu

Belediyelerin mücavir alan sınırları dışında Bartın Valiliği yetki alanı içerisinde kalan bölgelerde sadece; Sakarya (Karasu)-Bartın Kurucasile (Kapısuyu Köyü)-Kıyı kesimi içerisinde kalan sahil şeritlerinin Çevre Düzeni Planı ve bu plan kararları doğrultusunda hazırlanan uygulama imar planları bulunmaktadır.

İlde Kentsel Planlama alanındaki başlıca sorunlar şunlardır: Yürürlükte olan 1/25000 ölçekli çevre düzeni planının 1968 onanlı olması ve kentsel büyüme ve gelişmeyi yönlendirebilecek fiziki özellikler taşımaması, yürürlükte olan 1/5000 ölçekli nazım imar planının, bölgesel ve yerel ölçekteki çevre düzeni planlama kararları olmadan yapılmış olması, şu ana kadar gerçekleştirilmiş olan planlama süreçlerinde alınan arazi kullanım kararlarında doğal kaynakların göz önüne alınmaması, planlı ve düzenli bir kentsel gelişmenin sağlanamaması.

İl sanayisinin gelişimi, yer seçimi süreçleri ve bunu etkileyen etkenler incelendiğinde, İl Çevre Durum Raporu'na göre; taş kömürü üretimi ve cevher zenginleştirme işlemine Amasra'nın tarihi, kültürel mirası düşünülmeden madenin olduğu yer olması nedeniyle başlanması, sistematik yatırımların zamanında yapılmaması ve üretimde geri teknolojinin kullanılması sonucu çevresel değerler önemli ölçüde tahrip edilmiştir.

Çevre ve Orman Bakanlığınca ihale edilen Bartın-Zonguldak-Karabük İllerini kapsayan 1/100 000 ölçekli Çevre Düzeni Planı yapımı çalışmaları sürmektedir (Şekil 7).

Plan'ın hazırlık ve onay aşamasında Amasra İlçesi Tarlaağzı ve Gömü köyleri civarında herhangi bir termik santral yeri belirlenmemiştir.

Süreç içerisinde değişik kurum ve firmalar Çevre Düzeni Planına itiraz etmişlerdir.

Eren Enerji A.Ş. ile Muslu Belediyesi, 04.06.2007 tarih ve 095 sayılı İl Genel Meclisi kararı ile onaylanan Karasu-Kurucaşile ÇDP değişikliğinin (Liman+Termik Santral+Konut kullanımlarına ilişkin) 100 000 ÇDP ye işlenmesini talep etmiştir.

HEMA Endüstri A.Ş.'nin Planda değişiklik talepleri ise şöyledir: 1. Amasra Kömür Havzasında bulunan Tarlaağzı Mevkiinde, Amasra Termik Santrali" ve Zonguldak Kömür Havzasında bulunan Kandilli Mevkiinde "Kandilli Termik Santrali" projeleri için Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'ndan 2006 yılında Lisans alındığı belirtilmekte ve 1/25 000 halihazır haritada işaretlenen bu iki alanın 1/100 000 ÇDP de "Termik Santral Alanı" olarak gösterilmesi; 2. Tarlaağzı, Gömü, Kazpınar bölgeleri ve Amasra Taşkömürü İşletmesinin bulunduğu alanın tümünün "Maden Üretim ve Endüstri Alanı" olarak gösterilmesi; 3. Bartın Limanı'nın tevsii ve Tarlaağzı balıkçı barınağı'nın kömür yükleme ve taşıma amaçlı hale getirilmek üzere geliştirilmesi ve Tarlaağzı'na Demiryolu bağlantısının sağlanması; 4. "Sit alanları ile ilgili mevcut Sit Alanları 1., 2., 3. derece Sit Alanlarının sınırlarının daha detay ve gerçek halihazır duruma uygun hale getirilmek üzere bir çalışma yapılmalıdır" ifadesinin yer alması.

Hazırlanan Planın henüz açıklanmamış olması, Amasra özelindeki termik santral yeri hakkında kuşku uyandırmaktadır.

Şirketlerce yapılan itirazların Plana işlenmesi durumunda ise, konunun yargıya taşınacağı ve son kararı yargının vereceği bilinmelidir.

Şekil 8. Bartın-Zonguldak-Karabük İllerini Kapsayan 1/100 000 ölçekli Çevre Düzeni Planı Haritası

Bartın 2023 Raporu'nda yer alan, "Kentsel Planlama" başlığı altındaki aşağıda bazıları sayılan "Stratejik Amaca İlişkin Hedef ve Faaliyetler", sağlıklı karar verme aşamasında mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

- Doğal kaynak kullanımında akılcı planlamanın gerçekleştirilmesi ve doğal kaynakların korunması
- Planlama süreçlerinde doğal kaynak potansiyelinin göz önüne alınması ve buna göre arazi kullanım kararlarının alınması
- Planlardaki sanayi yer seçimlerinin irdelenerek, tarım arazilerinde ve Bartın Çayı kenarında önerilen sanayi alanlarının iptal edilmesinin sağlanması
- Planlardaki yanlış arazi kullanımlarına neden olan planlama kararlarının iptali ve planların revizesi
- Sanayi alanlarının ekolojik planlama ilkelerine göre planlanması, Sanayi alanlarının planlanmasında hakim rüzgar yönünün göz önüne alınması, Tarım arazilerinde ve akarsu kenarlarında sanayi alanlarının planlanmasının önlenmesi

Özetle, hazırlanan üst ölçekli planda, önceki dönemlerde yapılan hataların tekrarlanmaması gerekmektedir.

3. AMASRA'DA TAŞKÖMÜRÜ İŞLETMECİLİĞİ

Ülkemizde 1829 yılında bulunan taş kömürü; başlangıçta Bahriye Nezaretine bağlı işletilmeye başlanmış, Havzada 1848-1940 yılları arasında yerli, yabancı ve özel işletmeciler tarafından değişik adlar altında kesintisiz olarak üretim yapılmıştır. Genç Cumhuriyetle birlikte 1924 sonrası kamu işletmeciliği artmış, 1940'dan itibaren havza tamamen devletleştirilmiştir. 1980'lerden sonra yeniden özelleştirme uygulamalarına başlanmıştır.

Bartın İlinde sanayi alanında faaliyet gösteren tek kamu kuruluşu Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesi (ATİM)'dir. Bu kuruluş il genelinde sanayi kesimince sağlanan istihdamın yaklaşık %25' ini tek başına sağlamaktadır. Bartın ekonomisine katkısı ise, tüm özel sektör sanayi tesislerinin yaptığı katkı kadardır. Dolayısıyla Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesi, Bartın ekonomisi için önemli bir yer tutmaktadır.

3.1. TTK Amasra İşletme Müdürlüğü Hakkında Genel Bilgi

Türkiye'nin Taşkömürü rezervi 1,33 milyar ton olarak belirlenmiştir. Bu rezervin % 99 'nu Zonguldak ve Bartın taşkömürü rezervleri oluşturmaktadır. Jeolojik rezervin 409 milyon tonu Amasra havzasında bulunmaktadır.

Türkiye Taşkömürü Kurumu ülkemizin taş kömürü üreten tek kamu kuruluşudur. Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesi Türkiye Taşkömürü Kurumu'na bağlı olarak kömür üretimi yapan 5 müesseseden biri olup kurumun Zonguldak İli dışında tek müessesesidir. İmtiyaz sahası, Bartın ve Kastamonu illeri sınırlarında olup, merkezi Bartın ili Amasra ilçesidir.

Halen üretim çalışmalarının yapıldığı ocaklarda, ilk galerinin sürülmesine 1964 yılında başlanmıştır. Faaliyetler “ Hazırlık Ocağı”, müstakil Başmühendislik, Bölge Müdürlüğü ve Müessese gibi değişik statülerle devam etmiş, 1985 yılında TTK Kurumuna bağlanarak, ATİ Müessesesi tüzel kimliğini almıştır.

05.4.1994 kararları ile Müessese, İşletme Müdürlüğü statüsünde TTK Üzülmüş Taşkömürü İşletme Müessesesi'ne bağlanmıştır. TTK Yönetim Kurulunun 24.07.1997 tarih ve 16/192 sayılı kararıyla, 01.01.1998 tarihinden itibaren Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesi olarak yeniden tüzel kişilik kazanmıştır.

Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi Sahası yaklaşık 35,6 km² lik alana sahip olup batıda Tarlaağzı, doğuda Abbasköy, Sarayköy, Karainler; kuzeyde Karadeniz ve güneyde Bartın ile sınırlanmıştır. Saha Amasra- A ve Amasra-B olarak tanımlanmaktadır.

Amasra-A sahası, istihsal ve hazırlık çalışmalarının yapıldığı yerler ile -400 kotuna kadar olan kısmı ifade etmektedir.

15.4.2005 tarihinde imzalanan rödovans sözleşmesiyle, Amasra-B Sahası işletilmek üzere özel sektöre verilmiştir.

Müessese'ye bağlı Kastamonu-Azdavay sınırları içinde bulunan 3 adet saha ile Bartın-Kurucaşile ve Kastamonu- Cide sınırları içinde bulunan 1 adet saha, rödovans karşılığı işletilmek üzere firmalara verilmiştir.

TTK Etüt, Plan-Proje ve Tesis Daire Başkanlığı, Aramalar Şube Müdürlüğü tarafından yapılan ve TTK Yönetim Kurulu'nun onayladığı rezerv hesabı da şu şekildedir:

Tablo 19. TTK'nın Rezerv Hesabı (Ton)

Görünür Rezerv	172.776.353
Muhtemel Rezerv	115.052.000
Mümkün Rezerv	121.535.000
TOPLAM	409.313.353

Amasra-A sahası kat rezervleri tablo 20, Amasra-B sahası kat rezervleri tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 20. Amasra- A Sahası Kat Rezervleri (x 1000 Ton)

Kotlar	Görünür	Muhtemel	Mümkün	Toplam
-100/-175	462	894	---	1.356
-175/-250	2.816	1.694	---	4.510
-250/350	---	3.294	1.300	4.594
-350/400	---	1.080	1.221	2.301
Toplam	3.278	6.962	2.521	12.761

Tablo 21. Amasra-B Sahası Kat Rezervleri (x 1000 Ton)

Kotlar	Görünür	Muhtemel	Mümkün	Toplam
-250 Üstü	26.823	9.927	5.421	42.171
-250/-500	61.304	20.154	5.783	87.241
-500/-750	44.404	28.471	23.702	96.527
-750/-1000	32.175	36.906	36.066	105.147
-1000/-1200	4.778	12.632	48.042	65.452
Toplam	169.48	108.090	119.014	396.588

Bu rezerv miktarı, TTK rezervlerinin % 35'ini teşkil etmektedir. Bununla beraber ekonomik olarak üretime uygun projelendirilebilecek işletilebilir rezerv miktarlarının belirlenerek ileriye dönük planların oluşturulması kaçınılmazdır.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Raporuna göre ise; Müessesenin toplam rezervi TTK bünyesindeki rezervin % 30,7 sini teşkil etmekte olup, buna karşılık 2006 yılı TTK toplam tuvenan üretimi içerisindeki Müessese üretiminin payı % 9,2 ve TTK toplam satılabilir üretimindeki payı ise % 8 mertebesindedir.

Bartın ilinde ortalama 25.000 ton/yıl kömür tüketilmektedir. İlde ayrıca Bartın Çimento ve Berkisen Kireç Fabrikaları da yılda ortalama 70.000 ton petrol koku yakıt olarak kullanılmaktadır. Kömür tüketimi sonucu havaya CO₂, CO (yarım yanmada), kurum (is) ve çok az oranda SO₂ salınmaktadır. Amasra da üretilen tas kömürlerinin bünyesinde uçucu madde oranının yüksek olması ve bu kömüre göre yakma sistemlerinin dizayn edilmemiş olması nedeniyle ilde kurum (is) kirliliği gözle görünebilecek düzeydedir.

3.2. İşletme Yöntemi ve Taşkömürü Üretimi ve Kömürün Kullanımı

Bartın-Amasra karbonifer havzasında tabakalar halinde bulunan kömür damarlarından üretim kapalı işletme yöntemi ile sürdürülmektedir. Yerkabuğunun deniz seviyesinden 300-400 metre derinliklerinde bulunan kömür tabakalarına yüzeysel olarak açılan geniş çaplı ulaşım ve ana nakliye kuyuları ile ulaşılmaktadır. Kömür damarları içinde madencilik yöntemleri kazı ve tahkimat uygulamaları ile üretilen kömür yüzeye taşınmaktadır

Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi ürettiği kömürün % 35'ni (2006 yılı itibariyle) Zonguldak Çatalağzı Termik Santralına (ÇATES) vermektedir.

Ocaktan çıkarılan kömür (tuvenan), cevher zenginleştirme- (lavvar) işlemine tabi tutularak kullanılabilir hale getirildikten sonra tüketime sunulur. İldeki kömür işletmeciliğinde gerek kömürün ocaktan çıkarılması gerekse kömürün lavvar işlemine tabi tutulması sürecinde oluşan her türlü katı ve sıvı atık ve artık, günümüz çevre kriterleri çerçevesinde ele alınarak uygun yöntemler kullanılarak ortadan kaldırılmak zorundadır.

Bartın İl Çevre Durum Raporu, 2006'ya göre; Amasra Kömür İşletmesi Cevher Zenginleştirme Tesisinde ocaklarda üretilen tüen kömürler zenginleştirilmek üzere lavuara gönderilerek içerisinde bulunan taş ve diğer malzemelerden ayrıştırılır. Amasra Müessesesinde üretilen kömürleri zenginleştiren Amasra Lavuarı Robert and Schaffers firmasınınca 1978 yılında kurulmuş olup 200 ton/saat'lık kömür yıkama kapasitesine sahip 1 adet ağır sıvı sistemli yıkama ünitesinden ibarettir. Yıkama suyu Bartın Çayı kenarında kurulan enbiye tesisleri vasıtasıyla karşılanmaktadır. Yıkamada kullanılan su Tarlaağzı'ndan denize deşarj edilmektedir. Tesis özünde bir arıtma tesisidir, ancak arıtma sonrası oluşan atıklar işlem görmeden Karadeniz'e deşarj edilmektedir.

TTK Genel Müdürlüğü' ne ait Amasra Kömür İşletmeleri'nin üretim alanları yerin -200/-600 metreleri arasında bulunmaktadır. Bu yatakların çoğu Bartın İli Amasra İlçesi'ndedir. Ancak elde edilen madenlerin işleme, pazarlama, cevher zenginleştirme sahaları Amasra antik şehri üzerine kuruludur. Ayrıca üretim atık ve artıkları Amasra İlçesi Tarlaağzı mevkiinde denize deşarj edilmektedir. Bu biçimiyle yürütülen yanlış uygulamalar, yoğun turizm hareketliliğinin yaşandığı Amasra İlçesine önemli zararlar vermektedir.

Bu aşamada kurulması planlanan termik santral için en önemli sorunlardan biri de, çıkacak kül ve tozun uzaklaştırılması aşamasında yaşanacaktır. Denize verilme kolaylığı çevre açısından kabul edilebilir değildir. Baraj kurulması doğanın daha fazla tahribine yol açacak ve görsel kirlilik yaratacaktır. Kül vb. atıkların eski galerilere doldurulması uygulamaları gündeme geldiğinde, bunun yaratacağı etkilerin bilimsel çalışmalarla önceden ortaya konulması gerekmektedir.

3.3. Rezervler

Zonguldak ilinin 90 km doğusunda bulunan Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesinin imtiyaz alanı; batıda Tarlaağzı, doğuda Abbas, Saraydüzü, Karainler, güneyde Bartın ve kuzeyde ise Karadeniz ile sınırlanmıştır.

Amasra A-B sahalarını kapsayan alan 35,6 km² olup müessese imkanlarıyla üretim yapılan alan (Amasra-A) bunun 13,5 km²'lik kısmını içermektedir. Amasra karboniferindeki ilk üretim faaliyetleri 1848 yılında başlamış ve bu faaliyetler havzanın devletleştirildiği 1940

yılına kadar devam etmiştir. 1953 senesinde EKİ Müessesesine devir edilen sahada ilk ocak Tarlaağzı mevkiinde açılmış, halen üretim çalışmalarının yapıldığı ocaklara girişi sağlayan ilk galeri 1964 yılında sürülmüş, mevcut kuyu ise 1992 yılında devreye girmiştir.

Zaman içinde çok büyük yapısal değişikliklere uğrayan sahada; Kuzey fayı, Karapınar fayı, Doğu fayı, Tuna fayı, Bölen fayı ve bunlara bağlı çok sayıda küçük faylar mevcut olup, bu nedenle havzada mekanize üretim yöntemlerinin uygulanması için gerekli olan uygun damarlar bulunmamakta, üretim klasik yöntemlerle ve zor şartlar halinde sürdürülmektedir.

Amasra Müessesesinin üretim sahası Merkez Ters Fayının batısında yer almaktadır. Uygulanmakta olan proje 500 metrelik sürüklenme zonunun üzerinde olup, yeterli araştırma yapılmadan, jeolojik yapı tam anlamıyla belirlenmeden başlanılan üretim faaliyetleri bu güne kadar büyük güçlüklerle yapılmış ve çok büyük üretim kayıplarına neden olunmuştur.

Amasra-Bartın karbonifer sahasındaki rezervler için 1984 yılından itibaren çeşitli hesaplamalar yapılmıştır. Rezerv hesaplamalarının temelini 3 farklı dönemde yapılan sondajlar oluşturmaktadır. 1984-1985 yıllarında İ.T.Ü tarafından 33 km²'lik alanda yapılan 5 adet karotlu ve 62 adet sediman sondaj, 1986 yılında Polonyalı Kopex firması tarafından 35 km²'lik alanda yapılan 20 karotlu ve 74 sediman sondaj ve son olarak 1992 yılında MTA tarafından yapılan 46 karotlu ve 98 sediman sondajlar bugünkü rezerv hesaplamalarının temelini oluşturmuştur.

İTÜ tarafından 1984 -1985 yıllarında yapılan hesaplamalarda 33,34 km² lik sahaya yayılan 5 adet karotlu ve 62 adet sediman sondaj kullanılarak, -1200 kotuna kadar; Poligon yöntemi ile 330.842.000 ton, İstatistik yöntemi ile 292.000.000 ton rezerv hesaplanmıştır.

Kopex (Polonya) Firması tarafından 1986 yılında yapılan çalışmada; 35,6 km² lik alanda, 20 karotlu ve 74 sediman sondaj değerlendirilerek, -1000 kotuna kadar; toplam 320,9 milyon ton ekonomik olarak işletilebilir 160,3 milyon ton rezerv hesaplanmıştır.

MTA Genel Müdürlüğüne 1992 yılında 46 karotlu ve 98 sediman sondaj verileri ile poligon yöntemi kullanılarak tablo 22'de gösterilen rezervler hesaplanmıştır.

Tablo 22. MTA'nın Rezerv Hesabı (Ton)

Görünür Rezerv	28.136.935
Muhtemel Rezerv	37.777.260
Mümkün Rezerv	425.640.721
TOPLAM	491.640.721

TTK Etüt Plan Proje ve Tesis Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan ve TTK yönetim kurulunca onaylanan rezerv hesabı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Tablo 23. TTK'nın Rezerv Hesabı (Ton)

Hazır Rezerv	368.819
Görünür Rezerv	172.995.908
Muhtemel Rezerv	115.052.000
Mümkün Rezerv	121.052.000
TOPLAM	409.951.727

Amasra Müessesesi bünyesindeki kömürler; siyah renkli, mat ve parlak zonlar gösteren, sert, yer yer killi, düzensiz, kırıklı bir yapı gösterir, koklaşma özelliği ise zayıftır.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun hazırladığı Türkiye Taş Kömürü Kurumu 2006 Yılı Raporu'na göre, 2006 yılı sonu itibarıyla müessese rezervleri tablo 24'de gösterilmiştir.

Tablo 24. YDK'ya Göre ATİM Kömür Rezervleri

Rezerv kategorileri	2006 yılına devir eden (ton)	Hazırlık (ton)		Toplam (ton)	2006 yılı Tuvenan (ton)	2007 yılına devir eden (ton)
		İlave	Tenzil			
Mümkün	121,535,000	256,896	256,896	121,535,000	210,858	121,535,000
Muhtemel	115,052,000		3,703	115,052,000		115,052,000
Görünür	172,410,486			172,153,590		172,153,590
Hazır	145,390			398,583		187,725
Toplam	409,142,876	256,896	260,599	409,139,173	210,858	408,928,315

Müessesenin 2006 yılı sonu itibarıyla 187 bin ton'u hazır, 172 milyon ton'u (% 42'si) görünür, 115 milyon ton'u (% 28'i) muhtemel ve 121 milyon ton'u (% 30'u) mümkün olmak üzere toplam 408 milyon ton taşkömürü rezervi bulunmaktadır. Müessesenin -30/-550 kotları arasındaki rezervi 'Görünür', -100/-550 kotları arasındaki rezervi 'Muhtemel' ve -550/-1200 kotları arasındaki rezervi de 'Mümkün' rezerv kategorisi içinde hesaplanmıştır. Jeolojik rezerv kategorisinde hesaplanan bu rezervin yaklaşık 390 milyon ton'u Amasra-B sahasındadır.

TTK 2007 Yılı Faaliyet Raporu'na göre, 31.12.2007 tarihi itibarıyla havzada toplam 1 316 075 343 ton rezerv mevcuttur. Amasra'da ise hazır rezerv 233 700, görünür rezerv 171 873 195, mümkün rezerv 121 535 000 ve toplam rezerv 408 693 895 tondur.⁸

2006 yılı üretimi baz alındığında 2007 yılına devir eden hazır rezervin tükenme ömrü 11 ay'dır. Bu anlamda hazırlık çalışmaları büyük önem kazanmaktadır. Üretimde kesikliliğe yer vermemek üzere bir yandan -250/-350 kat hazırlıklarının hızlandırılarak kömüre bir an önce girilmesi, diğer yandan üst kotlarda bırakılan dik damarların pnömatik patlatma yöntemi ile üretimine yönelik hazırlıkların program dahilinde yapılarak yaklaşık 750 bin ton rezervin üretiminin gerçekleştirilmesi sağlanmalıdır.

Yaklaşık 38 yıldır hazırlık ve üretim çalışması yapılan Amasra-A sahasının -250 kotuna kadar izopak haritasıyla yapılan hesaplamalar ile rezervi 38 milyon ton olarak belirlenmiş, ancak 29

⁸ TTK 2007 Yılı Faaliyet Raporu, Mart 2007

yıldır devam eden üretim faaliyetleriyle bu rezervin sadece 11 milyon ton'u üretilebilmiştir. Amasra-A sahasının kalan kısmında mevcut dik damar rezervlerinin bitirilmesini müteakip, jeolojik şartlardaki olumsuzluklar nedeni ile verimli bir işletmecilik yapılması mümkün görülmemektedir. -250/-350 kat projesi kapsamında ise, 2 hazırlık galerisinin desandri ile indiği Merkez Ters Fayı'nın doğu blokunun sürüklenme zonu taşımaması nedeniyle batı blokuna göre üretime çok daha uygun olacağı beklenilmektedir.

Amasra Bölgesinde Doğu Bloku; kuzeyde Karapınar Fayı, doğuda Doğu Fayı, batıda Tuna Fayı ile sınırlanmış olup mevcut sondajların değerlendirilmesiyle ancak 100-150 metre atımlı kuzeydoğu-güneybatı istikametinde uzanan Bölen Fayı tespit edilebilmektedir. Ancak, havzanın genel yapısı dikkate alındığında daha küçük atımlı çok sayıda fay ile karşılaşılması muhtemel görünmektedir. Bütün bunlar görünür rezerv kavramında bile artı/eksi % 20'lere varan değişikliklere neden olabilmektedir. Bu açıdan bakılığında resmi yayınlarla ifadesini bulan rezerv miktarlarının jeolojik rezerv olduğu ve bu rezervin bölgenin jeolojik şartları nedeniyle % 20'lere varan oranlarda azalabileceği, buna ilave olarak kalan rezervin de üretim kayıplarının yüksekliği nedeniyle % 60'ının tuvenan olarak kazanılabileceği, ekonomik anlamda satılabilir nitelikli kömürün ise tuvenan kömürün ancak %50'si olabileceği gözden kaçırılmamalıdır. Hazırlıklar ve diğer üretim faaliyetleri sırasında ortaya çıkan ana ve tali faylar ile diğer süreksizlikler gibi bütün jeolojik verilerin iyi değerlendirilememesi, projenin uygulanması aşamasında büyük üretim kayıplarının ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Bu nedenle;

Yaklaşık 42 yıldır hazırlık ve üretim çalışmaları yapılan Amasra-A sahasında karşılaşılan jeolojik arızalar ve güçlükler ışığında -250/-350 kat hazırlıklarının, rezervlerinin ve uygulanacak üretim yöntemlerinin daha sağlıklı belirlenmesi, çok yönlü değerlendirilmesi ve yer üstü sondajları ile tespit edilemeyen jeolojik arızaların tespiti için, damar içi sismik gibi jeofizik yöntemlerin kullanılması imkanlarının araştırılması önerilir.

Amasra Taşkömürü İşletme Müessesesi'nin 2023 yılına kadar, kömür üretim projeksiyonu; tablo 25'de belirtilmiştir.

Tablo 25. ATİM 2023 Yılına Kadar Kömür Üretim Projeksiyonu

Yıl	Satılabilir Üretim ton/yıl	Tuvenan üretim ton/yıl
2007	222.000	300.000
2008	285.000	375.000
2009	342.000	450.000
2010	342.000	450.000
2011	342.000	450.000
2012	342.000	450.000
2013	342.000	450.000
2014	342.000	450.000
2015	342.000	450.000
2016	380.000	500.000
2017	380.000	500.000
2018	380.000	500.000
2019	380.000	500.000
2020	380.000	500.000
2021	380.000	500.000
2022	380.000	500.000
2023	380.000	500.000

Kurulması düşünölen termik santralın EPDK'dan alınan 654 MegaWatt gücünde lisans izni, kısa bir süre sonra 1200 MegaWatt'a yükseltilmiştir.

Bu santral için gerekli olan kömür miktarı, sözü edilen alandan çıkarılması düşünölen kömürden yıllık 3 milyon ton civarındadır. Tuvenan üretim miktarının %76'lık kısmı kullanılabilir durumdadır. Firma ile yapılmış olan sözleşmede belirtilen üretim miktarlarının gerçekten gerçekleşebilecek üretim ve termik santral için gerekli olan kömür miktarları ile değerlendirilmesi gereklidir.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun yukarıdaki saptamaları ışığında, yörenin yapısı, yeraltında mekanize üretim olanağı, santral kurulması durumunda yerli kaynakların yeterlilik konusu, ATİM'in geleceğı çok titizlikle araştırılmalıdır.

TMMOB, bu konuda ciddi kaygılar duymaktadır. Bu kaygıların bilimsel temeli mevcuttur.

3.4. ATİM'in Geleceğı

Taşkömürü, ağırlıklı olarak Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) tarafından üretilmekte olup, gerek fiziksel koşulların zorluğu, gerekse diğere idari ve finansal sorunlar nedeniyle, TTK' da istenen üretim düzeyine ulaşamamaktadır. Üretilen taşkömürü demir - çelik endüstrisinin yanısıra, ağırlıklı olarak elektrik üretimi ve kısmen de sanayi ve teshinde tüketilmektedir.

1991 yılı için kömür tüketiminin sektörel dağılımına bakıldığında, termik santralların ağırlıklı olduğu görölmektedir. Kömür tüketiminin sektörel dağılımında Termik Santrallar, Sanayi ve Teshin+Diğere sektörlerin payları sırasıyla % 89,7, % 7,3 ve % 3 hesaplanmaktadır. Bu tablo içerisinde termik santral tüketimi açısından ABD (% 37,0), Almanya (% 17,5) ve Polonya (%8)'nın payları dikkat çekicidir. Türkiye'nin termik santral amaçlı tüketimi açısından dünya toplamı içindeki payı ise, %1,9 düzeyindedir.

Madencilik sektöründeki kamu kurumları genelde bir bütün halinde özelleştirilmeye uygun olmayan KİT'lerdir. Bu KİT'lerin özelleştirilebilecek küçük parçalara bölünmeye başlaması ilk uygulamaya geçirilen politikalarındandır. Böylelikle tek kurumun çeşitli işletmeler olarak rasyonel biçimde bölünmesi ve stratejik olarak işletilmesi gerekirken zarar etmek zorunda olanın kâr edenlerce desteklenmesi yolundan vazgeçilmiştir. Kamu kurumlarının kamu hizmeti temelinde yapılan işbölümü bozulunca, her kurum diğere rakip ya da müşteri olarak ilan edilebilmiş, ticari davranış ilke haline getirilmiştir.

Taşkömürü'nde, Türkiye Taşkömürü Kurumu (TTK) günümüzde tekel olarak işletmecilik yapmaktadır. TTK, 1980 öncesi dönemde Ereğli Kömür işletmeleri (EKİ) adıyla Türkiye Kömür işletmeleri (TKİ) bünyesinde varlığını sürdürmüştür. 1983 yılında EKİ'nin TKİ'den ayrılması ve TTK adıyla bir iktisadi devlet teşekkülü olarak örgütlenmesi, özelleştirme sürecinin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Özelleştirme, piyasalaştırma, serbestleştirme ve esnekleştirme dönemi tam da bu tarihte başlamıştır. Taşkömürü sektörünün tamamlayıcı ya da yan sektörlerle bağlarının koparılması da bu bölünmeye eklenince, TTK bir kamu kurumu gibi değil, "piyasa unsuru" olarak hareket etmeye zorlanmıştır.

Bölünme aşamasından sonra, özel alıcılar için yeterince cazip olmayan TTK'da, öncelikle özelleştirmeye hazırlayıcı çeşitli uygulamalar gündeme gelmiştir. Ancak bu uygulamalarla TTK kendi kendine yeterli ve özelleştirilebilecek bir kurum olma yerine kapanma noktasına gelmiştir. Kurum günümüzde de bir bütün halinde özelleştirmeye uygun değildir. "Cazip

olan" taşkömürü üretiminde TTK'nın tamamen devreden çıkarılması ve taşkömürü üretiminin özelleştirilmesidir. Son yirmi yılda taşkömürü üretiminin özelleştirilebilmesi için havza küçültme, rödövars uygulamaları gündeme gelmiştir. Bu uygulamalar sektörün tamamen özelleştirilmesi için yeterli olamayınca da yeni yollar aranmaya başlamıştır.

Haziran 2004 tarihinde Zonguldak Havzası, "Maden Kanunu" kapsamına sokularak kurumun kendisinin yapmakla yükümlü olduğu işler (hazırlık üretim vb) elinden alınmış, işler kömür madenciliğinde hiçbir deneyimi olmayanlara açılmıştı. Şimdi de Maden Kanununda yapılmak istenen değişikliklerle bir takım maden sahalarının denetiminin bu konuda deneyimsiz İl özel idarelerine devri öngörülmektedir. Bu durumda, özel idareye denetim devri gerçekleştirilecek sahalarda gerek işçi sağlığı ve iş güvenliği yönünden ve gerekse teknik denetimden de uzaklaşılacaktır.

Oysa, yapılması gereken; 3213 Sayılı Maden Kanunu'nu uygulamakla görevli kuruluşun yeniden yapılandırılması, taşra teşkilatlarının oluşturulması, bürokrasinin azaltılması suretiyle yerinden ve etkin denetim sağlanmasıdır. Maden İşleri Genel Müdürlüğü, çok sayıdaki ruhsat sahası için gereken sayıda teknik elemanı istihdam edememesi nedeniyle işlevlerini istenilen düzeyde yerine getirememektedir. Bu kurumun teknik eleman gereksinimi karşılanmalı, sektörde mevcut diğer kamu kuruluşlarındaki bilgi birikiminden yararlanmasına yönelik düzenlemeler ve gerekli eşgüdüm sağlanmalıdır.

Kömür ile ilgili kamu kuruluşlarının TKİ (Türkiye Kömür İşletmeleri), ve TTK'nın (Türkiye Taşkömürü Kurumu) etkinliğine önem verilmelidir. TTK'nın ihtiyacı olan yatırımlar yapılmalı, taşkömür üretim seviyesi hızla arttırılmalıdır. Bu amaca yönelik olarak sözde sahanın ve işletmenin içindeki rodövars, taşeronlaştırma gibi uygulamalardan süratle vazgeçilmelidir.

Bu süreçte, TTK Amasra Taşkömürü İşletmesi Müessesesi Müdürlüğü de, sürekli zarar eder durumdan kurtarılmalı, İşletmenin üretim teknolojisinin yenilenmesi için yatırım yapılmalı, personel durumu gözden geçirilerek, işgücünün verimli çalışacak şekilde yeniden düzenlenmesi için önlemler alınmalıdır.

4. AMASRA TAŞKÖMÜRÜ İŞLETME MÜDÜRLÜĞÜ ile HEMA A.Ş. İLİŞKİSİ

4.1. Rödovans , Hizmet Alım Sözleşmeleri ve HEMA A.Ş.

Armutçuk-Alacağzı (-300 kotu üzeri) sahasında bulunan yaklaşık 13 milyon ton rezervin 20 yıl süresince rodövans karşılığı işletilmesine ilişkin 24.01.2005 tarihinde yapılan ihaleyi 6,25 YTL/ton birim fiyatla kazanan Hema firması ile 14.03.2005 tarihinde sözleşme imzalanmış, 07.11.2005 tarihinde yapılan yer teslimine müteakip 6 aylık Hazırlık Dönemi 07.05.2006 tarihinde sona ermiştir. Firma sözleşmenin 1. yılında 100 bin ton taahhüdüne karşılık 7,7 bin ton üretim gerçekleştirebilmiş ancak taahhüt ettiği 100 bin ton üzerinden tahakkuk eden 746,9 bin YTL rodövans bedelini ödemiştir.

Yaklaşık 350 milyon ton rezervin bulunduğu Amasra-B sahasının 20 yıl süre rodövans karşılığı işletilmesine ilişkin 14.02.2005 tarihinde yapılan ihaleyi 7,15 YTL/ton teklif fiyatıyla Hema firması kazanmış, firma ile 15.04.2005 tarihli sözleşme imzalanmıştır.

Firmanın sözleşme süresi boyunca taahhüt ettiği üretim miktarı; Hazırlık Dönemi olarak belirlendiği ilk 3 yılda; 500.000 ton, 4.5.6.yıllar; 2.500.000 ton/yıl, 7.8.yıllar: 3.000.000 ton/yıl ve 9.-20.yıllar: 3.500.000 ton/yıl olmak üzere, toplam 56.000.000 ton'dur.

15.04.2005 tarihli sözleşme hükümlerine göre 45 gün içinde İşletme Projesi vermesi gerekirken firma; 05.07.2005 tarihinde "Amasra-B Projesi Ön Etüt Raporu" adı altında bir raporu, bu raporun kurumca incelendiği süreç içinde (12.09.2005 tarihinde) uluslararası 5 ayrı şirkete yaptırdığı 2 adet "Rapor"u, 08.11.2005 tarihinde bir "Proje"yi ve 01.12.2005 tarihinde ise "Kömür Üretim Projesi" başlıklarını taşıyan, ev ödevi şeklinde hazırlanmış çeşitli rapor ve projeleri kuruma sunmuştur. Söz konusu rapor ve projeler kurumca uygun görülmemiş; büyük proje olma özelliği göz önüne alınarak özellikle kömür üretimine yönelik konularda gerek kuyu ya da desandri yeri seçimi ve sayısı hakkında, gerekse üretim termin planları konusunda projenin bütünlüğü ve uygulanabilirliği açısından yeniden değerlendirilerek eksikliklerin giderilmesi ve projeler arasında ilişkinin sağlanarak, sözleşme hükümlerine uygun standartlarda hazırlanması gereken "Nihai İşletme Projesi"nin hazırlanması için firmaya 23.02.2006 tarihinde 45 günlük bir süre verilmiştir.⁹

Firma 17.04.2006 tarihli başvurusu ile, çeşitli gerekçeleri öne sürerek; Amasra-A sahasında bir kuyu açılması, Kazpınarı'nda bir kuyu açılması ve halen Amasra Müessesesi'nce çalışılan A-sahasındaki kuyunun -350 kotundan -425 kotuna desandri ve lağımın sürülmesini, buradan 8 metre çapında açacakları Amasra ve Tarlaağzı kuyularına irtibat sağlayacak şekilde lağım sürmeyi, bütün bu işler için gerekli hazırlıklar dikkate alındığında Hazırlık Süresi'nin 70 ay'a uzayacağını öngören "İşletme Avam Projesi"ni TTK'nın onayına sunmuştur.

Firmanın, müessesenin mevcut alt yapısından yararlanılmasını içeren talebinin ancak yer tesliminden sonra değerlendirilebileceği sonucuna varan TTK Genel Müdürlüğü 19.04.2006 tarihi itibarıyla projenin denetim, yetki ve sorumluluğunu Amasra Müessesesine devretmiştir.

Sonuç itibarıyla sözleşmenin imzalanmasından sonra 45 gün içinde verilecek İşletme Projesinin onayını müteakip 7 gün içinde yapılması gereken 'yer teslimi' yaklaşık 1 yıllık gecikme ile 10.05.2006 tarihinde yapılabilmektedir. Firma yer teslimini müteakip sahada arama ve pilot amaçlı toplam 4.422 metre uzunlukta 9 adet sondaj yapmıştır. Sözleşme hükümleri

⁹ T.C. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Türkiye Taşkömürü Kurumu 2006 Yılı Raporu.

doğrultusunda müessesenin elinde atıl olarak bulunan bazı arazi ve binalar gerekli tadilat ve yenileme masrafları firma tarafından karşılanmak üzere firmaya kiralanmış, firmanın müessesenin kullanımında olan ve halen +40/-250 katlarına hizmet veren Amasra İhraç Kuyusu'nun atıl kapasitesinden yararlanılmasını ve -350 katından -425 katına desandri ve irtibat galerisi sürülmesi ile havalandırma ihtiyacının karşılanması konularını içeren yukarıda bahsedilen talebi; Amasra İhraç Kuyusu'ndan hiçbir şekilde kömür ihracı yapılmaması koşulu ile, TTK Yönetim Kurulu'nca 16.05.2006 tarih ve 148 sayılı kararı ile kabul edilmiş ve bu karar doğrultusunda firma ile 18.05.2006 tarihli Protokol tanzim edilmiştir.

Firma; Amasra-A sahasında 1 adet, Amasra-B sahası Tarlaağzı mevkiinde 2 adet kuyu olmak üzere Çin-DATONG firması ile 26.12.2006 tarihinde anlaşma yapmış olup denetim tarihi Haziran-2007 tarihinde Tarlaağzı mevkiindeki kuyu açma çalışmalarını başlatılmış olduğu, firmanın son olarak verdiği 20.04.2007 tarihli Revize Projesi'nin ise Genel Müdürlük Makamınının 27.04.2007 tarihli olurlarıyla kabul edildiği görülmektedir.¹⁰

Şekil 9. HEMA A.Ş.'nin Açtığı Kuyular

1 No'lu kuyu üretim, 2 No'lu kuyu lojistik destek, 3 No'lu kuyu ise havalandırma amacıyla kullanılacaktır.

¹⁰ T.C. Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, Türkiye Taşkömürü Kurumu 2006 Yılı Raporu.

YDK Raporuna göre; Amasra-B sahasının müstakil bir saha olarak işletilmesi amaçlanmış iken, gelinen nokta itibarıyla kurumun mevcut alt yapısından firmanın yararlandırılması söz konusudur. Bu durumun yaratacağı sıkıntıların iyi hesaplanması gerekmektedir.

Müessese yıllardır üretimini sadece bu tek kuyu üzerinden planlamaktadır. Başka bir ifade ile müessesenin tüm yükü bu kuyunun üzerindedir. Hal böyle iken, tamamen teorik kapasitesi dikkate alınarak atıl kuyu kapasitesi olduğu sonucuna varılmasının matematiksel doğruluğunun yanı sıra bu kuyunun özel sektör faaliyetleri ile birlikte kullanılmasının getireceği sıkıntıların bu günden görülebilmesi gerekmektedir. Üstelik havalandırma ve nakliyat amaçlı sürülen -40/-100 desandrisi devreye girmeden firmaya bu imkanın sağlanması müessese faaliyetlerini olumsuz etkileyebilecektir.

Öte yandan, firmanın teklifi ile asgari üretim taahhüdünün (500.000 ton) sözleşmenin üçüncü yılı itibarıyla 18.05.2009 tarihinde başlayacağı beyan edilmiş olmakla birlikte, TTK Yönetim Kurulu'nca kabul edilen ancak sözleşme hükümlerine uygun olarak hazırlanmadığı görülen 'Avan Proje' ile de üretime 70 aylık hazırlık dönemi sonunda başlanacağı ifade edilmekte olup; asgari üretim taahhüdünün uygulanmasına ilişkin tereddütün giderilmesi ve mevcut 'Avan Proje'nin tekamül ettirilerek sözleşme ile belirtilen standartta 'İşletme Projesi'nin hazırlanmasını teminen firmaya gerekli uyarıda bulunulması gerekmektedir.

Firma hazırladığı proje kapsamında sahada kuyu açmak üzere Çin'de yerleşik Datong firması ile 26.12.2006 tarihli sözleşme imzalamış olmakla birlikte, öngörülmeyen bazı sorunlarla karşılaşmış bulunmaktadır. Firmanın Amasra-A karo sahasındaki kuyu açma çalışmaları bu alanın 2.derece sit alanı olduğu gerekçesiyle Bartın Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nce durdurulmuş olup bu kararın kaldırılmasını teminen yapılan başvuruların sonucunun beklendiği görülmektedir.

Yaşanan bu süreçte, yukarıdaki saptama ve uyarıları yapan Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun ATİM'in tümüyle özelleştirilmesini önermesi ve Amasra-B sahasında yaşanan ve önceden taraflarca tespit edilemeyen engellerin ortadan kaldırılmasına yönelik girişimlerin mevcut yasalar kapsamında yapılarak bir an önce neticelendirilmesini teminen gerekli her türlü idari, hukuki, teknik katkının sağlanmasını istemesi anlamlıdır.

4.2. Termik Santral Boyutu

Son yıllarda sıkça gündeme gelen Amasra'ya termik santral kurulması fikri, 2000 yılında dönemin Enerji Bakanı Cumhuriyet Ersümer tarafında dile getirilmişti. O dönemde santralin ihalesi bile yapılmamışken, Hema Endüstri A.Ş.'nin "Santralı biz yapacağız" diyerek, Amasra Belediyesi, Bartın Valiliği, Bartın Belediyesi ile Sanayi ve Ticaret Odası'na kurulacak şirket ve santralin kazancının yüzde 10'unu teklif etmesi ise şaşkınlık yaratmıştı.¹¹

Enerji sektörünün serbest piyasaya açılmasıyla birlikte Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun (EPDK) verdiği işletme lisanslarıyla özel sektöre açılan enerji yatırımlarının sayısı çoğalmıştır. EPDK Kararıyla, Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde yakın çevresiyle birlikte yörede aşağıdaki tüzel kişilere lisans verilmiştir.

¹¹ Pervin Kaplan, Radikal Gazetesi, "İhale Bilmecesi", www.radikal.com.tr/2000/04/17/turkiye/01iha.shtml

Tablo 26. EPDK Lisansı Alan Tüzel Kişilikler

ŞİRKET	YER-MEVKİ	SANTRAL CİNSİ	GÜCÜ		İşletmeye Alma süresi	Lisans Süresi
Akenerji Elektrik Üretim A.Ş.	Zonguldak İli Alaplı İlçesi	Termik/Doğal Gaz	6,3 MW	41.709.895	İşletmede	01/04/2005 tarihinden itibaren 15 yıl
Hema Elektrik Üretim A.Ş.	Zonguldak İli, Alacağzı-Kandilli Mevkii	Termik/YerliTaş Kömürü/Metan Gazı	51,3 MWm/50 MWe			12/10/2006 tarihinden itibaren 49 yıl
Eren Enerji Elektrik Üretim Anonim Şirketi	Zonguldak İli	Termik/ Yerli-İthal	135 MW	1.064.340.000	28/09/2004'ten sonra 35 ay	28/09/2004 tarihinden itibaren 20 yıl
Hema Elektrik Üretim A.Ş.	Bartın İli, Amasra İlçesi	Yerli Taş Kömürü/Metan Gazı	654,5 MWm/640 MWe			12/10/2006 tarihinden itibaren 49 yıl

Türkiye Taşkömürü Kurumu'nun açmış olduğu Amasra taşkömürü sahasının kiralanması ile ilgili ihaleyi kazanarak, TTK ile taşkömürü havzasının işletilmesine yönelik 20 yıllık rödovans anlaşması yapan Hema Grubu, Türkiye'nin en büyük taşkömürü rezervlerinin yer aldığı Amasra'da yerli yakıt ile çalıştırılmak üzere bir termik santral projesini işletmek amacıyla, EPDK'ya elektrik lisansı başvurusunda bulundu.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu Kararıyla Tesis Tipi/Yakıt Türüne Göre Hema Elektrik Üretim A.Ş.'ne yörede iki adet lisans verilmiştir.

Bunlardan birincisi, 08/11/2006-26340 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve Zonguldak İli, Alacağzı-Kandilli Mevkii'ndeki Termik/Yerli Taş Kömürü/Metan Gazına dayalı 51,3 MWm/50 MWe gücündeki tesis için 12/10/2006 tarihinden itibaren 49 yıllık süreyi kapsamaktadır.

EPDK'dan 50 MW'lık elektrik üretim lisansı alan şirket, Köseğzı mevkiinde üretilen taşkömürünün bir kısmını elektrik enerjisi üretim santralında kullanacak, bir kısmını da Erdemir başta olmak üzere demir-çelik sanayiinde piyasaya arz etmeyi planlamaktadır. Kömür ocaklarındaki üretim esnasında açığa çıkan "metan gazının ekonomiye kazandırılması" amacıyla gerçekleştirilen Kömür Kaynaklı Metan Gazı Araştırma ve İşletme Projesi ihalesini kazanan Hema Endüstri A.Ş. ile 8 Mart 2005'te sözleşme imzalandı. Şirketin, sözleşmenin imza tarihinden itibaren iki yıl süreyle gerçekleştireceği arama çalışmalarının ardından 15 yıl işletmecilik hakkı bulunmaktadır. Metan gazı arama ve üretim sondaj faaliyetleri sonrası Hema Endüstri, çıkarttığı metan gazından, kuruma % 17 kira payı verecektir.

Diğeri ise; Bartın İli, Amasra İlçesinde, Yerli Taş Kömürü/Metan Gazına dayalı, 654,5 MWm/640 MWe gücünde, 12.10.2006 tarihinden itibaren 49 yıllık geçerli olan ve 08.11.2006 tarih ve 26340 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan izindir.

EPDK'dan alınan 654 MegaWatt gücünde termik santral için bir lisans izni, kısa bir süre sonra 1200 MegaWatt'a yükselmiştir. Güç yükseltme konusundaki zamanlamada, 2007 yılında Türkiye'de nükleer santrallerin kurulmasıyla ilgili kanun tasarısına eklenen geçici 11. maddenin Türkiye'de 1200 MW'ın üstünde kurulacak termik santrallere yerli kömür kullanmak şartıyla devletin bazı imkanlar tanınması anlamlıdır. Bu özel olanaklar arasında, termik santral kurulacak alanın kamulaştırma bedellerinin devlet tarafından ödenmesi, bu firmaların termik santralin su ihtiyacını gidermek için kuracakları barajların kamulaştırma bedellerini devletin ödemesi, Devletin üretilen enerjiye 15 yıl alım garantisi vermesi ve bu enerjinin en yakın dağıtım merkezlerine gidebileceği iletim hatlarının masraflarının da devlet tarafından ödenmesi sayılabilir. Tasarının yasalaşması sonrası, HEMA A.Ş. de güç artırımını sonrası bu olanaklardan yararlanabilir duruma gelmiştir.

5. ENERJİ BOYUTU

Türkiye’de 1990 yılında 53 milyon TEP (ton eşdeğer petrol) olan birincil enerji tüketimi, yılda ortalama %4.5 artarak 2004 yılında 87.8 milyon TEP olarak gerçekleşmiştir. Bu tüketimin %94’ünü karbon kökenli yakıtlar; petrol, doğalgaz, kömür, odun ve bitki hayvan artıkları oluşturmaktadır.

Ülkemizde başlıca elektrik üretimi kaynaklarımız doğal gaz, hidrolik ve kömür’dür. Elektrik üretiminde kaynak payları; 2004 yılında yaklaşık % 44 ile doğal gaz başta olmak üzere, % 25, 1 hidrolik, % 18,4 linyit, % 8 taşkömürü, % 3,5 petrol, % 1 jeotermal ve rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynakları şeklinde sıralanmaktadır. 2008 yılında ise doğalgazın payı % 53’ü bulmuştur.

Türkiye birincil enerji tüketiminde 2004 yılında en büyük pay, önceki yıllarda olduğu gibi, % 38 ile petrole aittir. Petrolden sonra en çok tüketilen birincil enerji kaynağı % 26 payla kömürdür (linyit+taşkömürü). Üçüncü sırada ise % 23 ile doğal gaz gelmektedir. Hidroelektriğin payı ise % 4 civarındadır. Birincil enerji tüketiminin 2020 yılında, günümüze oranla yıllık ortalama % 6 artış hızı ile 222 milyon TEP’e ulaşması beklenmektedir. Kömür, petrol ve doğal gazın birincil enerji istemi içindeki toplam payı ise % 87 civarında olacaktır. En yüksek artışın kömür ve doğalgazda olması planlanmaktadır. Sonuç olarak, ileriki yıllarda enerji sektörü mevcut yapısını koruyacaktır.¹²

Tüketimde dışa bağımlılığımız 2007 verilerine göre yaklaşık % 73 dolayında olup, petrol, doğal gaz ve taşkömürü kapsamında parasal değeri yaklaşık 33 milyar Dolar’dır.

5.1. Yöredeki Mevcut Enerji Kaynakları

Amasra A, Amasra B Yatağı Türkiye’de taşkömürü üretiminin yapıldığı ikinci İl olan Bartın’da; TTK Kurumunca işletme faaliyetinin sürdürüldüğü ve Amasra A bölgesi olarak ifade edilen 13.3 km²’lik bölge ile, TTK işletme sınırlarından Bartın’a kadar uzanan ve -900 kodunda tevsii projesinin uygulandığı ve Amasra B bölgesi olarak ifade edilen bölgelerde taşkömürü aşağıda belirtilen özelliktedir. Bu rezerv miktarı, TTK rezervlerinin % 35’ini teşkil etmektedir. Bunun yanında rödevans usulü ile işletmeye açılan Kurucaşile Pelitovası’nda da kömür üretimi yapılmaktadır.

İlde şu anda enerji üretimi yapılmamaktadır. Yapımı devam eden Kirazlıköprü barajı ve HES projesi tamamlandığında kurulu gücü 12.3 MW olan hidroelektrik santral ile 41 milyon kwh enerji üretilecektir.

İlin toplam su potansiyeli 1248.38 hm³/yıl’dır. Ancak denizlerde dalga enerjisi ve dalga yüksekliğine ilişkin ölçümlere ulaşılamamıştır.

Bartın İli sınırları içerisinde bilinen herhangi bir “doğalgaz” rezervi bulunmamaktadır. Son dönemde özel bir şirket tarafından Bartın il sınırları içinde Petrol ve Doğalgaz arama ruhsatı alınmış ve kısa metrajlı doğalgaz sondajı yapılmıştır.

¹² Dokuzuncu Kalkınma Planı Çevre Özel İhtisas Komisyonu Raporu, <http://ekutup.dpt.gov.tr/cevre/öik688.pdf>